

AITA GOIRIA

KARMELDARRA GIZONA

Oraindik orain aldendu jakun urteak euskal idazle itzali dauskuz; ona iru: Aita Etxeberria, josulaguna, euskal idazle ta olerkari, Txina'n mixiolari ebillelarik ango inguruak itxi ta Euskalerrira etorririk, Aita Olabide'k itzulia eukan "Itun Zar eta Berria" (Bilbo, 1958) argitaratu ebana; Sabin Muniategi, Artiarra, olerkari oparo fiña, oraintsu illa; eta Aita Txanton Goiria, joan dan abenduaren 16'an, Gasteiz'en erioik urtua.

Zornotza'ko Boroa ta Galdakao'ko Erletxe bitarteko Gomuzio auzune jorian jaio zan Aita Goiria 1908-10-25'an, eta Gasteiz'en il zan karmeldarren gaixotegian, 1990-12-16'an. Gizaseme langille-langillea.

Azkar etorren eta ikasi guraz. Bere etxetik ez urrun eukan orduko gazte askok sarrituriko ikastetxea, Zornotza'ko Larrea muiñotxoan; enparau ikasle askok lez emen osotu zituan bere len-eskolak. Emen, gaur be entzute zabaleko dan eleiza ta karmeldar gazteen aztetxea eukan aurrez-aurre, eta etxeko ta emengo eleiz eta karmel giroa zala-ta, antza danez, berak be karmeldar izan naiez, ortarako bear ziran ikasketak egiten asi zan.

Larrako komentuan sarturik, bertan jantzi eban 1924'an karmeldar abitua, urrengo urtean garagarillaren zortzian profesia egiñik. Ondoren, oitura zanez, Markiña'n emon eban urte bete Letrak eta izkuntzak ikasten. Gasteiz'en ikasi eban iru urtez Jakintza, Filosofi ta eleiz-karrerak eskatzen dituen beste gaiak.

Begoña'n bigarren urteko Teologia ikasten egozala, 1931'an, or Republika garaiko istillu ta biurrikeriak. Nagusiak, beraz, ikasle mordo batzuk Txile'ra ta Kolonbia'ra bialtzeko asmoa artu eban, ikasketak an bakez amaitu ta lanean asi eitezan. Goiria ikasle gaztea, ba, beste lagun askorekin Kolonbia'ra joanik, an Leiva'n ikasi ebazan falta jakozan Teologi-urteak. Medelli'nen laugarrena amaitu ondoren, bertan mezakotu zan 1933-1-29'n.

Eleiz-lanetan sartua, Aita Goiria ez jakun egundo be txakur zuri ta baldankeri-pean egona izan, bai lanari lotua, irakastegian naiz autortegian, edo-ta idazten. *Alter Christus* da eta Eleiz-barruan Aren lanetan jardun bear. Ardura ori barruan ondo sarturik eroian Kortederra'ko prailleak. Frontino, Sonson, Palmira, Bogota izan ziran bere arima-zaintza tokiak. Aitaturiko arlo biez kanpo, beste bat be b-eban oso begikoa, trebe ta eritxi onekoa zan komentu ta eleizako kofradi ta ola-koak ondo atondu ta eroateko.

Erri-miñak eraginda, Euskalerrira biurtu zan, emen be lanari ekiteko. Ez eban gitxi egin, eta ia beti euskal zelaian. Larrea'n egin ebazan urte bi, Begoña'n zazpi "Gaztedia" eritxon gazte taldea eratu ta indartzen eta azkenez Eibar'en ogeitaa-maika ta erdi. Emen egoala il zan eta emen egin jakozan illetak, eleiz-gizonezez eta erritarrez Karmengo eleizea ondo beterik aurkitzen zala.

Euskal idazle

Zeregin askotan, bai Amerikan bai emen, sartuta ibili arren, idazkortza euki eban atzamar artean. Markiña'n ikasle zala asi zan idazten. Guk ortarako irakasle on-ona euki genduan, Lemoa'ko Aita Urbano Manzisidor, geroago be arlo orretan jarraiturik, Txile'n il zana. Markiña'tik lenengo Donosti'ko "Euskal Esnalea"-n, Gasteiz'tik gero Bilbao'ko "Euzkadi"-n eta ondoren Begoña'tik Zornotza'ko "Karmen'go Argi"-n idazle izan zan. Begoña'ko ikasleak ixillean ateraten eben "Gautxori"-n ainbat lan datoz bereak.

Erbestetik ebillela, bardin, langille agertzen jakun eten barik, Zornotza'ko "Jaungoiko-Zale", "Ekin", "Argia", "Euzkadi", "Goiz-Argi", "Anaitasuna", "Agur", "Zer" eta antzekoetan idatziz.

Sei-zazpi liburu ditu argitara emonak: 1) *Berio-Otxoa'ren Bizitza* (Bilbo, 1952); 2) *Karmen'go Eskapulaioa* (Bilbao, 1953); *Fatima'ko Ama Birjiña* (Bilbao, 1953); 4) *Goi-Bidez* (Bilbao, 1969), 423 orrialde, Gogo-jardunak; 5) *Kristoren Eliza* (Bilbao, 1971); 6) *Gernika'ko Arbola* (Bilbao, 1983). Orrez gaiñera, lan asko daukaz gertu, argitaratu bakoak, *Sinismena ta Agerpena* adibidez.

Urte batzuetan Arrate'ko "Irrati"-tik berba egin eban, astero. Atsegin jakon euskal erria eskolatzea, gai askotaz eskolatu be, tresna bikaiña ortarako irratia, aspaldiko urteetan euskeraz bakarrik diarduan Arrate'koa batez be. Aita Txanton'ek txorta ederretan euskuzan orduko itzaldiak be.

Olerkari?

Modu bitan azaldu oi doguz geure pentsamentuak, prosaz eta itz lauz. Baita Goiria'k be. Nik ba-dot emen, neure paper artean, karmeldar eder-zale onen ingurrazti bat, itz-neurtu kuadernua noski. Mordoak ditu, leen eta oraingo aldizkarietan be. Ba-eban poesi-garra. Urtero, emen ospatzen dogun Olerti egunean be, urterik geienetan, emen genduan Txanton mezatan eta ondorengo sari-banaketan eta poesiari buruko eztabaidan; pozez gaiñezka biurtzen zan Eibar'era.

Etzan arrano-egada berea, baiña eban zer-esana. Gai lau soillak, jakitez beteak. Gizarte-gaiak atsegin jakozan, lau ta labur azalduak. Poesia, izan be, nobere barrua, edo urkoarena, poz-erazteko da geienik. Orduan olerkariak berak daki zelako gai, neurri ta ritmotan jokatu. Ortik dator ondoren askotasun berezia.

Esana danez, geiago ta gitxiago edertasunean be dagoanik, ezin ukatu. Eta artista batek, edo artista antzekoak, sortu dauan guztia ez da ain ederra, ez dau irakurlea dardarazten beti. Baiña au ez da askotan olerkariaren errua, eta bai entzule edo irakurlearena: onek ez bai dau bear leukean aiña eder-kultura. Gauza askotan, egilleari sakaturik be errua, ezta errua berea, bestera baiño.

Larrako komentuak larrain bi daukaz barruan. Bata, ate nagusitik ur-urrean bestea urrintxuago, ezker aldetik. Lenengoa, dotore-dotorea dozu, arkupe bikaiñez batez be; emen ba-dira koskak eta uts-uneak, ormak apaindura labur-luzez eder. Ikusleen artean iñoiz entzun dot koska oneik ez datozala egoki. Nok ete dauka errua etxe-egilleak ala ikusleak? Ikusleak, nik uste, barrube ori, olako askoz betea, benetan ederra da-ta.

Argi dago. Bardin esan daikegu itzaldi, musika naiz beste edozein arte-lani buruz be. Beraz, eritxi-emoilleak kontuz ibilli bear dau berak uste dauana azaltzean. Ez ibilli iñoiz be papagai-txoria bezela iñok erakutsia esan eta esaten, kantu-aspergarritz.

Au ezta Aita Goiriarentzat, beste askorentzat baiño.

Aita Onaindia